

	<p>CSALÁDJOG IV. CSALÁDI JOGÁLLÁS</p> <p>1. OLVASÓLECKE időigénye: 45 perc</p>	<p>Dr. Hegedűs Andrea PhD, LL.M, egyetemi docens</p> <p>Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Civilisztikai Tudományok Inté- zete</p>
---	---	--

IV. RÉSZ - A ROKONSÁG

IX. CÍM A ROKONI KAPCSOLAT

I. A ROKONI KAPCSOLATOK ALAPJAI (4:97.§)

- A szülő és a gyermek közötti **egyenesági rokoni kapcsolat** **leszármazással** vagy **örökbefogadással** jön létre.
A **leszármazás** nem feltétlenül azonos a biológiai származással, azon a jog szerinti (törvény által elismert) származást kell érteni (anyaság ténye és az apasági vélelmek alapján).
Az **örökbefogadás** gyámhatósági határozattal történik.
- A gyermek leszármazásával vagy örökbefogadásával **szülőjének teljes rokonságával is rokoni kapcsolatba kerül.**

ROKONI VISZONYT NEM KELETKEZTET:

- a mostohaszülő-mostohagyermek kapcsolata,
- nevelőszülő és nevelt gyermek közötti kapcsolat, a
- házasság (kivéve az apaság alapvélelmét, mely a megszületett gyermek és az anya férje között rokoni viszonyt keletkeztet.)
- élettársi viszony.

A család, a hozzátartozók és a rokonság (egyenesági és oldalági rokonság) fogalmak korábban, a családjog szabályozási köre c. témában kerültek részletezésre.

Egyenesági rokonság

azok között áll fenn, akik közül az egyik a másiktól származik.

A származás lehet közvetlen, vagy közvetett.

Felmenő ágon:

szülő,
nagyszülő,
dédszülő,
ükszüő,
szépszülő

Lemenő ágon:

gyermek,
unoka,
dédunoka,
ükunoka,
szépunoka

Rokonsági fokok a leszármazás számával azonosak.

MEGJEGYEZZÜK, HOGY A ROKONI ÉS A CSALÁDI KAPCSOLAT FOGALMI KÖRÉBE TARTOZÓ SZEMÉLYEK NEM FELTÉTLENÜL UGYANAZOK

II. A CSALÁDI JOGÁLLÁS ALAPVONÁSAI

A családi jogállás szabályainak alapvető célja, hogy létrehozza a **gyermek – szülő jogviszonyt**.

A gyermek aszerint, hogy mindkét szülő jogállása (státusza) be van-e töltve vagy sem, kötődhet kétszülős vagy egyszülős családhoz.

Kép forrása: <https://alapblog.hu/csaladok-eve/>

A házasságban és házasságon kívül élő családtagok viszonya

a) a gyermek vonatkozásában

- A házasságban és azon kívül született gyermek **családi** jogállása között különbség nincs.
- A házasságon kívül született gyermek rokoni vagy egyéb családi kapcsolatba:
 - * az apai státusz tisztázatlansága esetén csak anyjával és annak családjával kerül,
 - * az apai státusz rendezettsége esetén pedig mindkét szülőjével és azok rokonaival, családtagjaival kerül, úgy mintha házasságból született volna.

b) az anyá vonatkozásában

- A házasságban vagy házasságon kívül szülő anyá jogállásában különbség nincs.

c) az apa vonatkozásában

- A szülői jogok és kötelezettségek egyaránt megilletik és terhelik az anyával házasságban élő és a házasságban nem élő apát.
- Eltérés a jogok gyakorlásában lehet: az anyával élettársi viszonyban élő apát szülői jogainak gyakorlása közvetlenül megilleti, míg az anyától és gyermekétől távol élő apa, jogait úgy gyakorolhatja, mint a jogilag különélő szülő.

Család fogalma: Az Alaptörvény szerint a családi kapcsolat **alapja a házasság**, illetve a **szülő-gyermek viszony**, ideértve az örökbefogadó, mostoha, és nevelő szülőt, illetve az örökbefogadott, mostoha és nevelt gyermeket egyaránt.

X. CÍM A LESZÁRMAZÁSON ALAPULÓ ROKONI KAPCSOLAT

A római jogi tanulmányaink óta tudjuk, hogy: „**mater semper certa est, pater semper incertus est**” vagyis az anya mindig biztos, az apa mindig bizonytalan.

Ennek megfelelően az anyaság kérdése ma is ténykérdés, az apaság pedig vélelmeken alapszik.

I. AZ ANYAI JOGÁLLÁS

1. AZ ANYAI JOGÁLLÁS (4:115.§)

- **A gyermek anyja az a nő, aki megszülte.**

Általában az anya személye nem vitatott, vagyis anya az, aki a gyermeket megszülte. A Csjt. ezt nem mondta ki, de indokoltá vált a fenti szabály törvényi kimondása, a külföldi példákban látott genetikai anya és a gyermeket megszülő anya ma már nem feltétlen egybeesése miatt.

Sem a dajkaanyaság, sem pedig a béranyaság kérdése nem szabályozott, hatályos szabályaink szerint egyik „jogintézmény” alkalmazására sincs lehetőség.

2. POZITÍV MEGÁLLAPÍTÁSI PER – FELPERESI LEGITIMÁCIÓ:

Ha az anya személye nem állapítható meg (pl. inkubátorban hagyott gyermeknél), a **gyermek** kérheti annak bírósági megállapítását, hogy az anyja az általa megjelölt személy. Ha a gyermek meghalt, ez a jog a **leszármazóját** illeti meg.

Az anyaság bírósági megállapítását az is kérheti, aki azt állítja, hogy ő a **gyermek anyja**.

Ha a gyermek reprodukciós eljárásból származott, **nem jogosult** perindításra az a nő, aki az eljárás lefolytatásához **ivarsejtet vagy embriót adományozott**.

Előzetesen az anyai státuszt nem kell megdönteni, szemben az apaság bírósági megállapításával, ahol per csak abban az esetben indítható, ha az apai státusz nincs betöltve.

3. NEGATÍV MEGÁLLAPÍTÁSI PER (4:116.§) – FELPERESI LEGITIMÁCIÓ

- A gyermek, a gyermek halála után leszármazója vagy a vér szerinti anya kérheti annak bírósági megállapítását, hogy a **születési anyakönyvbe anyaként bejegyzett személy nem az a nő, aki a gyermeket megszülte** – pl. gyermekcsere esetén –, **feltéve**, hogy az anyaságra vonatkozó **téves bejegyzés közigazgatási úton nem orvosolható**.

Itt jegyezzük meg, hogy az **anyaként bejegyzett nő** viszont **nem kérheti** annak bírósági megállapítását, hogy nem ő az anya. Ezt a kérdést közigazgatási úton kell rendeznie.

4. A PERINDÍTÁS SZEMÉLYESSÉGE (4:117.§)

- Az anyasági pert a jogosultnak **személyesen** kell megindítania.
- A **korlátozottan cselekvőképes** kiskorú vagy a cselekvőképességében a származás megállapításával összefüggő jognyilatkozatok tekintetében részlegesen korlátozott személy a pert **törvényes képviselője hozzájárulásával** indíthatja meg. Ha a törvényes képviselő a hozzájárulás megadásában tartósan akadályozott vagy a hozzájárulást nem adja meg, azt a **gyámhatóság hozzájárulása pótolja**.
- Ha a jogosult **cselekvőképtelen**, a pert nevében a **gyámhatóság hozzájárulásával a törvényes képviselője** indíthatja meg.

5. AZ ANYASÁGI PER ALPERESEI ÉS AZ ANYAI JOGÁLLÁS VÁLTOZÁSÁNAK JOGHATÁSA (4:118.§)

- A pert a gyermeknek vagy leszármazójának az anya vagy a születési anyakönyvbe anyaként bejegyzett személy ellen, az anyának a gyermek vagy a születési anyakönyvbe anyaként bejegyzett személy ellen kell megindítania.
- Ha az anyaság bírósági megállapítása iránti perben az **anyai jogállás változása a nő házassága folytán az apaság vélelmére kihat**, a pert a férj ellen is meg kell indítani, akit házassági köteléken alapuló vélelem alapján a gyermek apjának kell tekinteni.
- Ha az a személy, aki ellen a pert meg kellene indítani, nem él, a pert a bíróság által kirendelt **ügygondnok** ellen kell megindítani.
- Az anyai jogállás változása esetén a **nagykorú gyermek nyilatkozhat**, hogy a vér szerinti anyja családi nevét kívánja-e viselni vagy az addig viselt családi nevét viseli tovább. A bíróság indokolt esetben kérelemre a gyermeket feljogosíthatja családi nevének további viselésére.
- Az anyasági perben hozott **ítélet mindenkivel szemben hatályos**.

Kép forrása: <https://hatvanihirlap.hu/a-vedonok-a-jarvany-ideje-alatt-is-a-kismamak-mellett-allnak/>

Jelen oktatási segédanyag a kapcsolódó tananyagrészeket vázlatosan tekinti át, a témakörre vonatkozó további részleteket ld. a kötelező tananyagként szolgáló Könyvben.

ÖNELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Határozza meg a rokonság fogalmát! Mi képezi a rokoni kapcsolatok alapját?
2. Kik az egyenesági rokonok? Soroljon fel néhány példát a fok megjelölésével!
3. Kik az oldalági rokonok? Soroljon fel néhány példát a fok megjelölésével!
4. Kik a közeli hozzátartozók?
5. A törvény szerint kit kell a gyermek anyjának tekinteni?
6. Béranyaság illetve pótanyság szabályozott-e Magyarországon?
7. Mikor kerülhet sor anyaság bírósági megállapítására?
8. Mi az alapvető különbség a pozitív és a negatív megállapítási perek között?
9. Kikre vonatkozik felperesi és alperesi legitimáció?
10. Érvényesül-e az anyasági perben az erga omnes hatály?

KÖTELEZŐ TANANYAG

HEGEDŰS ANDREA: *POLGÁRI JOG. CSALÁDJOG.* R.I.M.Á.K. KIADÓ, BUDAPEST, 2019. 193-198.O.

AJÁNLOTT IRODALOM

NAVRATYIL Zoltán: *A varázsló eltöri pálcáját? A jogi szabályozás vonulata az asszisztált humán reprodukciótól a reprodukív klónozásig.* Gondolat Kiadó, Budapest 2012.

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

